

Тест здібностей як засіб удосконалення відбору абітурієнтів

О.І. Ляшенко, доктор пед. наук,

Інститут педагогіки АПН України, лабораторія оцінювання якості освіти

Запровадження зовнішнього незалежного оцінювання навчальних досягнень випускників загальноосвітніх навчальних закладів (далі - ЗНО) показало, що у відборі абітурієнтів лише на основі предметних тестів (ПТ) мають місце певні недоліки. Зокрема, це стосується рівного доступу до вищої освіти різних категорій абітурієнтів - випускників сільських і міських шкіл; тих, хто закінчив ЗНЗ у минулі роки; осіб з особливими потребами тощо. Світова практика вступу до університетів свідчить про те, що предметні тести, як правило, доповнюють тест академічних здібностей абітурієнтів. Тобто у відборі абітурієнтів головну увагу приділяють виявленню здібностей вступників до навчання у ВНЗ, а не навчальним досягненням особи з конкретного предмета.

Тому, на нашу думку, систему прийому до ВНЗ слід удосконалити завдяки використуванню тесту здібностей (щось подібне до американського чи шведського SAT. Назвемо його UkrSAT на відміну від ПТ.

Цей тест не є альтернативою чи противагою існуючим предметним тестам, а доповнює їх з точки зору «над предметної» компетенції абітурієнта, в розвиток нині чинних ПТ як засобу відбору до ВНЗ. Тому сам термін «тест здібностей (чи здатності)», щоб його не плутали з існуючими психологічними тестами на виявлення конкретних здібностей особистості, варто перейменувати, наприклад, назвати його «тест академічної (навчальної) компетенції» (зауважу - не компетентності, оскільки остання пов'язана з предметною галуззю, а саме компетенції).

На першому етапі його створення важливо чітко усвідомити, що ми будемо вимірювати і чим UkrSAT відрізнятиметься від ПТ? На нашу думку, у такому тесті необхідно запровадити компетентнісний підхід, вийти на узагальнені вміння, потрібні для продовження навчання. І тут мають сказати

вагоме слово представники різних за престижністю і фахом підготовки ВНЗ, які повинні сформулювати, якого абітурієнта вони чекають?

Запровадження UkrSAT зможе вирішити й існуюче протиріччя нинішнього ЗНО, оскільки сьогодні воно виступає у двох іпостасях: і як державна підсумкова атестація (ДПА), і як вступний екзамен (фактично, нині єдиний критерій відбору). Можливо, доцільнішою була б інша модель: ДПА - це два обов'язкові для всіх ПТ (українська мова і математика) за двома рівнями навчальних досягнень: А - обов'язкових результатів, Б - просунутої предметної компетентності, необхідної для опанування конкретного фаху, а також ПТ за вибором учня (не обов'язковий для всіх; але для «ліцеїстів» - один обов'язковий з фахової дисципліни); UkrSAT -це обов'язкове тестування лише для тих, хто бажає продовжити навчання у ВНЗ.

Під час відбору ВНЗ керується двома видами тестування: 1) результатами обов'язкового для всіх UkrSAT, якого може вистачити для зарахування на окремі спеціальності, наприклад, де немає конкурсу (це визначає сам ВНЗ); 2) результати ПТ рівня А чи Б (це також визначає ВНЗ і вказує у своїх правилах прийому).

Таким чином, застосування UkrSAT у поєднанні з ПТ дає змогу нівелювати проблеми, пов'язані з рівним доступом до вищої освіти різних за предметною підготовкою абітурієнтів, зосередивши увагу під час відбору на потенційних можливостях особи до продовження навчання і одержання певного фаху.

Ляшенко О.І. Тест здібностей як засіб удосконалення відбору абітурієнтів/ Антовані результати науково-дослідної роботи інституту педагогіки за 2008 рік . — К. Педагогічна думка, 2009. – 424 с. - С. 117 - 118.